

2019-06-26

Verksamhetsplan år 5, 2019- 2020

Innehåll

1.	Verksamhetsplan höst 2019-vår 2020	4
1.1	Syfte.....	4
1.2	Samarbeten och beroenden	5
2.	Målsättning och aktiviteter per inriktning.....	7
2.1	Utveckla digitala lösningar kring privatpersoners och företags livshändelser/behov samt skapa och dela gemensamma lösningar som bidrar till medlemmarnas digitala transformation och effektivisering	7
2.1.1	Flytta till Sverige	8
2.1.2	Starta och driva företag.....	8
2.1.3	Kommunikation kring digitala lösningar för livshändelser	8
2.2	Samla kompetenser inom komplexa och gemensamma områden för att skapa nytta för medlemmarna	8
2.2.1	Införa ramverket för digital samverkan bland medlemmar samt överlämna ramverket till DIGG	9
2.2.2	Revidera översiktskartan	9
2.2.3	Former för arkitekturarbetet inom medlemmarnas organisationer	10
2.2.4	Nya och uppdaterade vägledningar	10
2.2.5	Sammansatt bastjänst för finansiell status	11
2.2.6	Harmonisera säkerhetsarbetet	11
2.2.7	Säkerhetsutmaningar med ny teknik.....	12
2.2.8	Kommunikation kring samskapade arbeten.....	12
2.3	Agera pådrivande på det offentliga digitalisering genom att uppmärksamma frågor som hindrar den digitala utvecklingen	13

2.3.1	Fortsätta arbetet med molnfrågan	13
2.3.2	Registerförfattningar	13
2.3.3	Gemensamt innovationsteam	14
2.3.4	Det personliga informationsägarskapet	14
2.3.5	Kommunikation i pådrivande arbeten.....	14
2.4	Sammanfattning av inriktningar och aktiviteter	15
3.	Organisation och resurser för genomförande	16
4.	Behov av externt stöd	17

1. Verksamhetsplan höst 2019-vår 2020

I januari 2019 beslutades inriktning, organisation och roller för eSam. Under våren har arbetet med att etablera nya grupperingar påbörjats samtidigt som det förutsättningskapande arbetet har bedrivits inom juridik, säkerhet, arkitektur och kommunikation. Denna verksamhetsplan beskriver utgångspunkter och prioriteringar för verksamheten från hösten 2019.

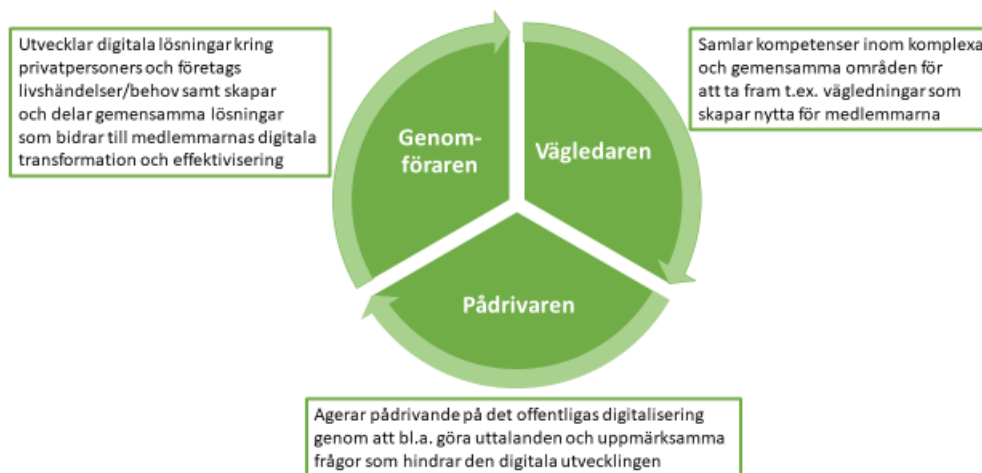
1.1 Syfte

Det grundläggande syftet med att driva ett gemensamt program för samverkan i digitaliseringsfrågor är att underlätta för medlemmarna att utveckla gemensamma digitala lösningar för privatpersoner och företag och gemensamma lösningar för medlemmarnas digitala transformation och effektiviseringar. eSam ska fokusera på att agera pådrivande och vägledande samt att genomföra konkreta utvecklingsinitiativ.

Under hösten 2018 gjordes en översyn av eSam. Som ett resultat av den beslutade programmets styrgrupp om inriktningar för 2019. Dessa är utgångspunkt för eSams målbeskrivning för verksamhetsåret och finns beskrivna med aktiviteter under 2.1-2.3. Inriktningarna speglar även eSams roller, se figur nedan.

Inriktningar för eSams verksamhet

- Utveckla digitala lösningar kring privatpersoners och företags livshändelser/behov samt skapa och dela gemensamma lösningar som bidrar till medlemmarnas digitala transformation och effektivisering
- Samla kompetenser inom komplexa och gemensamma områden för att ta fram t.ex. vägledningar som skapar nytta för medlemmarna
- Agera pådrivande på det offentligas digitalisering genom att bl.a. göra uttalanden och uppmärksamma frågor som hindrar den digitala utvecklingen

1.2 Samarbeten och beroenden

Inom offentlig förvaltning pågår många initiativ och arbeten med koppling till området digitalisering. Idag finns också DIGG, Myndigheten för digital förvaltning, som en viktig kraft i arbetet. eSam och DIGG har i enlighet med den översyn av eSam som gjordes tagit fram en samverkansplan som nu är beslutad. Det är fortsatt prioriterat att fortsätta i enlighet med den framtagna samverkansplanen mellan eSam och DIGG.

Det finns flera aktuella regeringsuppdrag samt initiativ på EU-nivå inom området digitalisering. Det är av vikt att eSams arbete går hand i hand med dessa uppdrag och initiativ. De just nu mest relevanta för eSams verksamhet är:

- Initiativet TOOP (The once-only principle) samt EU:s beslut om gemensam digital portal (Single Digital Gateway).
- Regeringsuppdrag om säker och effektiv tillgång till grunddata.
- Regeringsuppdrag om ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn.
- Regeringens program för digital förnyelse, Digitalt först, som innefattar flera regeringsuppdrag inom området:
 - Smartare samhällsbyggnadsprocess för att öka bostadsbyggandet
 - Öka tillväxten genom en smartare livsmedelskedja

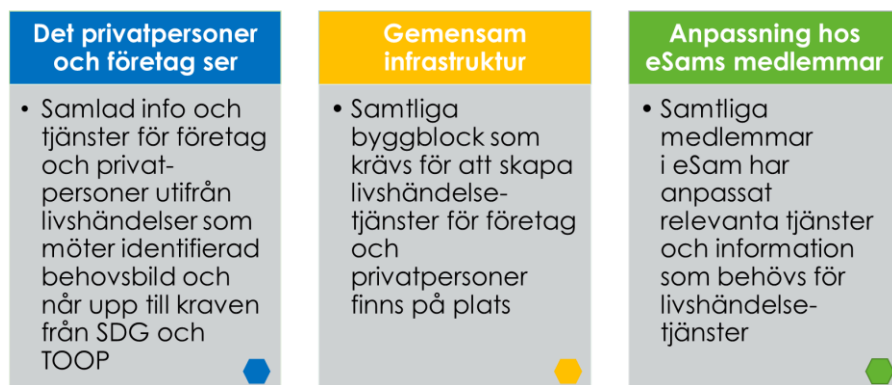
- Smartare miljöinformation för att nå våra miljömål
 - Förenkla för restaurangföretagande genom verksamt.
- Regeringsuppdrag att öka den offentliga förvaltningens förmåga att tillgängliggöra öppna data, bedriva öppen och datadriven innovation samt använda artificiell intelligens
- Arkivutredningen med syfte säkerställa samhällets tillgång till allmänna handlingar både nu och i framtiden.
- Fortsatt arbete för utveckling av förvaltningsgemensamma specifikationer (FGS:er) för informationsstruktur och metadata för den digitala förvaltningens behov.
- Regeringsuppdrag att erbjuda samordnad och säker statlig it-drift
- Projekt Säker digital kommunikation, som syftar till att förenkla och öka säkerheten i hanteringen av känslig information i offentlig sektor.

2. Målsättning och aktiviteter för varje inriktning

2.1 Utveckla digitala lösningar kring privatpersoners och företags livshändelser/behov samt skapa och dela gemensamma lösningar som bidrar till medlemmarnas digitala transformation och effektivisering

För att effektivisera digitaliseringsarbetet i offentlig verksamhet behöver vi prioritera gemensamma initiativ där insatser samordnas för ökad samhällsnytta. Här finns potential att utveckla livshändelsebaserade lösningar och samtidigt skapa och stärka centrala förmågor och byggblock, avgörande för fortsatt digitaliseringen. eSam ska öka fokus på de gemensamma målgrupperna, privatpersoner och företag, deras livshändelser och behov. Det sker genom olika utvecklingsinitiativ med utgångspunkt i de samverkansbehov som eSams medlemmar har kartlagt genom åren. Insatserna görs i dialog och samverkan med DIGG för att säkerställa att arbetet går i takt. I utveckling av livshändelsebaserade lösningar kan även andra aktörer involveras, utöver eSams medlemmar, beroende på vilken livshändelse som är aktuell.

En första version av målbild för arbetet med livshändelsebaserade lösningar och centrala förmågor finns framtagen. Den bygger bland annat på förslag som framkommit i regeringsuppdragen om grunddata samt informationsutbyte. Samtidigt tas en utvecklingsplan fram med fokus på medlemmarnas behov, relevanta regeringsuppdrag samt krav från EU. Målbild och plan ska under hösten vidareutvecklas tillsammans med medlemmarna.

Första version av målbild för det digitala mötet för privatpersoner och företag.

Två livshändelser är hittills prioriterade för arbetet med utvecklingsinitiativ (2.1.1 och 2.1.2). Fler kan föreslås av utvecklingsforum efter dialog med medlemmarna utifrån deras behov. Dessa kan sen beslutas av eSams styrgrupp.

2.1.1 Flytta till Sverige

Inom arbetet med livshändelsen Flytta ska initiativet *Flytta till Sverige* ta fram en prototyp för en lösning för arbetskraftsinvandring under hösten 2019.

Prototypen kommer bygga på ett gemensamt kundmöte för målgruppen vilket i sin tur kräver gemensamma byggblock samt att berörda aktörer utvecklar för att kunna leverera och ta emot information från tjänsten.

2.1.2 Starta och driva företag

Inom arbetet med livshändelsen Starta och driva företag kommer initiativet *Framtida verksamt* ta fram en betaversion av webbplatsen Verksam för målgruppen företagare. Även detta kundmöte kräver gemensamma byggblock, som exempelvis kundhändelser och ombudshantering, samt att berörda aktörer utvecklar för att kunna leverera och ta emot information från tjänsten.

2.1.3 Kommunikation kring digitala lösningar för livshändelser

Det är viktigt att kommunikationskompetens finns med i utvecklingsinitiativen redan på ett tidigt stadium. För detta ansvarar de drivande myndigheterna. Det handlar både om kommunikationskompetens i själva arbetet med att utveckla lösningar och om att förankra och skapa förståelse för det arbete som pågår. eSams kansli samordnar kommunikationen om utvecklingsinitiativen och bistår med kanaler till eSams medlemmar och intressenter utanför eSam.

2.2 Samla kompetenser inom komplexa och gemensamma områden för att skapa nytta för medlemmarna

eSam har som målsättning att samla kompetens inom områden som är viktiga för att underlätta och påskynda en digital transformation. Det leder i sin tur till att gemensamma resurser används mer effektivt och ändamålsenligt samt till stärkt samsyn i frågor. eSam har expertgrupper inom säkerhet och juridik samt sakområdesgrupper inom arkitektur, kommunikation, säkerhet och juridik.

eSam har genom åren med framgång gjort samskapande arbeten där kompetenser från olika områden deltagit för att gemensamt skapa värde. Detta har bland annat minskat dubbelarbete, ökat samsyn och förståelse i komplexa frågor samt ökat kvaliteten då flera ögon bidrar med lösningar i samma fråga. Arbetet är förutsättningskapande och behöver löpande anpassas efter pågående initiativ och krav, vilket innebär att nya behov sannolikt kommer att uppstå under verksamhetsåret. Exempel på arbeten är vägledningar, rättsliga uttalanden och andra produkter som skapar nytta för medlemmarna.

2.2.1 Införa ramverket för digital samverkan bland medlemmarna samt överlämna ramverket till DIGG

Ramverket ger stöd och vägledning för att offentliga organisationer ska kunna samverka på ett effektivt sätt. eSam ska fortsätta införa ramverket utifrån framkomna slutsatser. Utifrån identifierade behov ska en mindre revision av ramverket göras och kopplingar mellan ramverket och relevanta vägledningar säkerställas. eSam ska under hösten även organisera stöd till medlemmarna i deras arbeten att införa ramverket. Därefter ska ramverket överlämnas till DIGG i enlighet med den plan som gemensamt tas fram för detta.

Inom prioriterade områden av ramverket ska ett gemensamt arbete bedrivas. Detta kan t.ex. omfatta att gemensamt precisera innebörden av en rekommendation eller ta fram stöd för att genomföra en rekommendation. Detta arbete kommer även beröra frågor kring ledning och styrning, kultur och förhållningssätt, metoder och arbetssätt samt kompetens och förmåga.

De principer som prioriterats är:

- Återanvänd från andra
 - Rekommendationer: 6. *Skapa kataloger med innehåll för återanvändning* samt 5. *Återanvänd nationella och internationella byggblock*
- Arbeta aktivt med juridiken
 - Rekommendation: 11. *Identifiera hinder och möjligheter för digital samverkan*
- Öppna upp
 - Rekommendation: 30. *Tillgängliggör information på ett öppet och standardiserat sätt*
- Gör det säkert
 - Rekommendation: 41. *Utgå från relevanta etablerade krav och standarder för säkerhet och integritet*

2.2.2 Revidera översiktskartan

Översiktskartan syftar till att identifiera vad som behöver göras tillsammans för en större samhällsnytta och för att kunna koordinering av utvecklingsinitiativ kopplat till målgruppernas behov. Kartan är framtagen genom brett engagemang, löpande under flera år och utgör därför ett bra underlag för planering och av behov samt samordning av arbetet. Den uppdateras löpande för att ständigt vara aktuell och för att rättvisande beskriva de gemensamma förmågor som eSams medlemmar behöver för att kunna samverka effektivt.

Delar av översiktskartan utgörs av områden som är särskilt prioriterade inom DIGGs verksamhet, t.ex. *Nationella tjänster* och *Informationsförsörjning*. Under revideringen kommer samverkan att ske med DIGG för att hitta ett lämpligt sätt att paketera de behov som identifierats inom dessa områden.

eSams medlemmar har efterfrågat en funktion i kartan för att kunna söka samarbeten och samverkan. Detta behov ska särskilt beaktas under året.

2.2.3 Former för arkitekturarbetet inom medlemmarnas organisationer

Ett arkitekturarbete kan organiseras och genomföras på olika nivåer i organisationen och på olika sätt. Inom en organisation kan det finnas roller och funktioner som chefsarkitekter, koncernarkitekter, verksamhetsarkitekter, affärsarkitekter, domänarkitekter, informationsarkitekter, lösningsarkitekter, och it-arkitekter. Organisation och arbetssätt kan variera mellan att styra verksamhetens utveckling utifrån uppsatta mål till att arbeta med konkreta lösningar inom enskilda initiativ. Under verksamhetsåret kommer sakområde för arkitektur att utbyta erfarenheter kring arkitekturarbets former och identifiera framgångsfaktorer för utvecklingsarbetet i samverkan.

2.2.4 Uppdatera och skapa nya vägledningarna

Utifrån tidigare erfarenheter och behov ska eSam föreslå hur vägledningarna kan bli än mer lättillgängliga. En pilot genomförs under verksamhetsåret i syfte att utveckla formerna för att tillgängliggöra informationen i vägledningarna. Därtill ska eSam arbeta löpande under året utifrån behov av nya eller justerade vägledningarna. Behov som hittills är identifierade:

- Uppdatering av juridiska vägledningen om outsourcing och sekretess så att både uttalandet om när ett röjande inte ska anses ske och om

utländska tjänsteleverantörer presenteras på ett logiskt sammanhängande sätt. Vidare ska uppdatering göras så att läsaren kan orientera sig om dels informationssäkerhet, dels vilka olika avtalstyper som kan användas vid olika slag av outsourcing.

- En ny vägledning eller ett annat dokument som stödjer medlemmarna att uppfylla de säkerhetskrav som ställs av en den mycket fragmenterade lagstiftningen som finns på området.
- En ny vägledning om olika it-avtal och avtalsvillkor. Därutöver behövs samverkan med jurister eller upphandlare inom eSam av att identifiera och föreslå stöd i frågor om särskilda avtalsdelar.

2.2.5 Sammansatt bastjänst för finansiell status

Inom den topp-5 inventering av behov för informationsutbyte som tidigare genomfördes bland eSams medlemmar identifierades behov av att få sammanställd information från ett tiotal myndigheter som rör finansiell status för enskilda privatpersoner. Ett koncept har utarbetats som kan möta behoven tillsammans med ett antal frågeställningar som behöver fördjupas i nästa steg. Effekterna av att införa konceptet bedöms vara betydande. Under 2017 beslutade styrgruppen att låta initiativet vila tills vidare då färdledande myndighet har saknats.

Behovet har nu aktualiserats igen och frågeställningarna bör tas vidare och utredas. Under verksamhetsåret ska eSam arbeta med frågan och ta fram underlag för vidare diskussion i bl.a. eSams utvecklingsforum.

2.2.6 Harmonisera säkerhetsarbetet

Den första utredningen avseende harmonisering av säkerhetsarbetet som ska underlätta informationsutbytet mellan myndigheter med stöd av KLASSA är slutförd. Slutsatsen är att det inte finns några avgörande legala hinder för att driva frågan vidare. Det har identifierats gemensamma behov avseende kravkatalog och upphandlingskrav och att det för många medlemmar skulle ge en nytta med ett gemensamt verktygsstöd. Dock finns behov av att ytterligare fördjupa ett antal områden så som exempelvis finansieringsmodell, styrning och kontroll över systemet, säkerhetsskyddet och vissa konkurrensrättsliga frågor. Avsikten är därför att fortsätta med en fördjupning i dessa frågor innan eventuell implementering av verktygsstödet kan genomföras.

2.2.7 Säkerhetsutmaningar med ny teknik

Digitaliseringen innebär många nya möjligheter men också nya hot. För att Sverige ska kunna dra nytta av digitaliseringens möjligheter måste vi också kunna hantera de hot och risker som den tekniska utvecklingen kan medföra. Några viktiga områden som kommer att lyftas upp är:

- *Big data* och olika varianter av stora mängder *aggregerad information*, där *öppna data* är en specifik fråga.
- *Artificiell Intelligens* samt det närliggande området *Robotic Process Automation (RPA)*, där tekniska system drar slutsatser, gör val och fattar beslut utifrån givna data, utan att människor behöver ha varit delaktiga i den direkta hanteringen.
- *Internet of Things*, där stora mängder internetuppkopplade sensorer och andra digitala komponenter integreras i olika produkter i samhället och i människors vardag.

Sammantaget innebär den nya tekniken att stora mängder information kan samlas in, bearbetas och nyttjas på ett sätt som kan innebära hot mot människor och deras integritet, svenska myndigheter och andra organisationer samt för Sveriges säkerhet. Hoten och riskerna kan bestå i både att organisationer omedvetet använder tekniken på ett olämpligt sätt och att tekniken medvetet används av andra för antagonistiska syften.

Avsikten är att expert- och sakområdesgruppen ska arbeta vidare med dessa säkerhetsutmaningar, som stöd till medlemmarnas arbeten i dessa frågor.

2.2.8 Kommunikation kring samskapade arbeten

Även i det förutsättningsskapande arbetet är det viktigt att kommunikation är med i ett tidigt skede för att resultatet ska bli bra. eSams kansli ska ge stöd i prioriterade frågor. Särskilda resurser behöver utses vid behov, t.ex. för genomförandet av en pilot för att utveckla formerna för informationen i vägledningarna (se 2.2.4) samt för att även i övrigt anpassa *esamverka.se* till de krav på tillgänglighet som finns i lagen om tillgänglighet till digital offentlig service som genomför EU:s så kallade webbtillgänglighetsdirektiv.

2.3 Agera pådrivande på det offentligas digitalisering genom att uppmärksamma frågor som hindrar den digitala utvecklingen

eSam har en viktig roll att agera pådrivande i frågor som är väsentliga för fortsatt framdrift i medlemmarnas digitala transformation. Det handlar i huvudsak om att tidigt fånga och agera på företeelser och behov som uppstår. Det gemensamma kommunikationsarbetet inom eSam är en central funktion i arbetet, t.ex. genom gemensamma uttalanden. Men pådrivande arbete kan också bedrivas genom att erbjuda en plattform för proaktivt arbete i framåtsyftande frågor.

2.3.1 Fortsätta arbetet med molnfrågan

eSams kansli kommer att kontinuerligt bevaka utvecklingen av den så kallade molnfrågan. Exempelvis förbereder Regeringskansliet ett kommittédirektiv för att ta sig an frågan. Beroende på utformningen av kommittédirektivet är eSams medlemmar och olika grupperingar beredda att bistå i utredningens arbete.

2.3.2 Driva behov av att se över registerförfattningar

Registerförfattningarna styr i praktiken myndigheternas verksamhet i stor utsträckning. Bestämmelserna är från en annan tid när användningen av digitala verktyg var undantag vilket idag hämmar digitalisering i allmänhet och informationsutbyte mellan myndigheter i synnerhet. Behoven hos förvaltning, företag och medborgare är att myndigheterna samverkar för att tillgodose livshändelseperspektivet men registerförfattningarna motverkar detta.

Mot denna bakgrund vände sig eSam i februari 2016 till rätts- och expeditionschefen på Justitiedepartementet med kopia till rätts- och expeditionschefen på ytterligare 11 departement med en hemställan om översyn av registerförfattningarna som inte endast begränsas av anpassning till GDPR. Så blev det emellertid inte. Inte heller Digitaliseringsrättsutredningen, förhindrad av sina direktiv, gjorde någon ansats till översyn.

Nu har ytterligare tid förflutit utan att initiativ har tagits, samtidigt som den tekniska och arkitektoniska utvecklingen har fortsatt. Registerförfattningarna framstår nu som än mer fragmenterade och gammaldags. Därför menar eSam, framfört vid mötet 16 maj 2019 med energi- och digitaliseringsministern, att en samlad översyn av registerförfattningar är ytterst angelägen. Behoven kommer

lyftas under verksamhetsåret då bedömningen är att om vi lyckas låsa upp en hämmande reglering skulle det ge en rejäl skjuts i digitaliseringen. Informationshanteringsutredningens slutbetänkande, en myndighetsdatalag, bör vara utgångspunkt för översynen.

2.3.3 Undersöka gemensamt innovationsteam

Många medlemmar har intresse av att testa möjligheter och identifiera begränsningar med ny teknik (t.ex. Artificiell Intelligens, AI, och Robotic Process Automation (RPA) för att tidigt fånga behov och problem i syfte att synliggöra dessa och identifiera lösningar. eSam ska ta fram ett uppdragsförslag som syftar till att undersöka möjligheterna till gemensamt innovationsteam med fokus på innovationer ur ett samhälls- och livshändelseperspektiv.

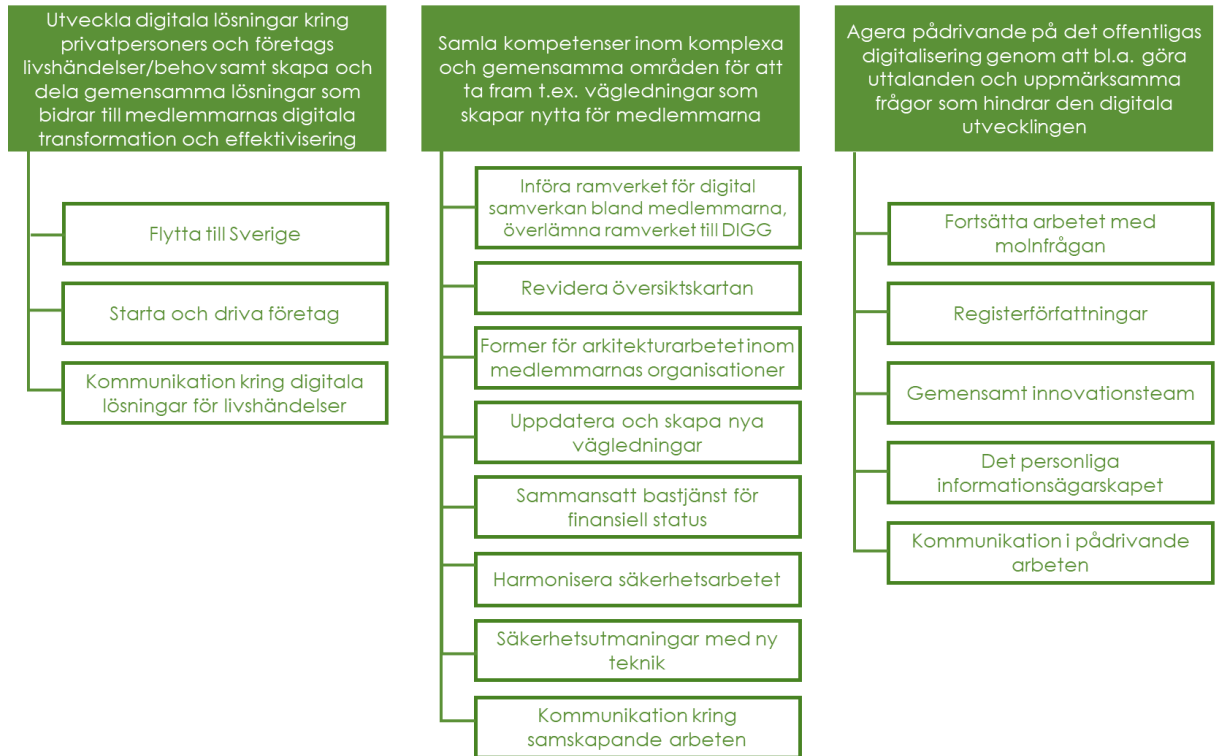
2.3.4 Det personliga informationsägarskapet

eSams medlemmar har sedan tidigare identifierat ”Det personliga informationsägarskapet” som ett område där en tydliggjord och utökad användning skulle ge förutsättningar för offentlig sektor att ta ett viktigt kliv i digitaliseringsarbetet. Frågan är aktuell för ett antal medlemmar. eSam ska under året göra ett gemensamt arbete för att tydliggöra situationen där information/data ”ägs” av privatpersoner och företag och där såväl gränssnittet till myndigheter behöver tydliggöras som gränssnittet till näringslivet som bidrar med tjänster och lösningar för att hantera den. Den juridiska vägledningen för verksamhetsutveckling bidrar med byggstenar för att verifiera konceptet juridiskt. Betänkandet *Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering (SOU 2018:25)* pekar på behov av att reda ut vissa oklarheter som man kan tolka som en efterlysning av en referensarkitektur för eget utrymme.

2.3.5 Kommunikation i pådrivande arbeten

Påverkan sker i huvudsak genom tydlig och konsekvent kommunikation som verktyg för att dels nå samstämmighet internt inom eSam, dels nå ut med eSams budskap till samarbetspartners och andra externa målgrupper. För att agera pådrivande genom specifika insatser, t.ex. molnfrågan, görs löpande planering och bedömning om resursbehov.

2.4 Sammanfattning av inriktningar och aktiviteter

3. Organisation och resurser för genomförande

Under våren 2019 har eSam utvecklat organisationen för programmet i enlighet med det beslut som fattades efter översynen 2018. Organisationsjusteringen gjordes som en konsekvens av den nya inriktningen för programmet, och innebär bl.a. att en taktisk brygga skapas mellan styrgruppen och de olika genomförandeprojekten. Den bryggan utgörs av utvecklingsforum vilket ska etableras i sin slutliga form under verksamhetsåret.

Organisationen så som den är utformad idag bedöms ge ett bra stöd för inriktningarna kommande verksamhetsår, med en övergripande del med ansvar för helheten, en del för utvecklingsverksamheten samt en del för det förutsättningsskapande och stödjande arbetet i eSam.

En uppdaterad överenskommelse för samverkan i programmet samt nya avsiktsförklaringar från alla ingående medlemmar ger programmet en stabil grund att stå på. Samtliga grupper och forum bedöms vara bra bemannade och med tydligt engagemang från alla deltagare. Beslutade utvecklingsinitiativ att genomförs i huvudsak med resurser från deltagande myndigheter, i enlighet med överenskommelser dem emellan.

4. Behov av externt stöd

För verksamhetsåret har externt stöd i form av konsulter identifierats för några områden. Expertgruppen i juridik avser att ta in konsultstöd för arbetet med vägledningar (uppdatera befintlig för outsourcing och sekretess samt skapa en ny, tillsammans med expertgrupp säkerhet, som stöd till medlemmarna för att uppfylla säkerhetskrav som ställs av en fragmenterad lagstiftning).

Expertgruppen i juridik avser att ta in externt stöd för att kunna erbjuda stöd till eSams medlemmar avseende it-avtal.

Expertgruppen i säkerhet avser att fortsätta arbetet att utreda förutsättningarna för införandet av KLASSA. För detta kommer det krävas externa resurser.

Arbetet för att anpassa esamverka.se bedöms också behöva externt stöd, liksom att ta fram en ny form för vägledningar.

Sakområdesgruppen för arkitektur avser att ta in ett verktyg för fortsatt användning av översiktskartan.

